

הבדלה על חמר מדינה

לענין קידוש הגביל המחבר ההיתר רק במקום שאין יין מצוי, וכאן סתם הדברים בלא הגבלה, כי הבדלה קיל טפי מקידוש, דקידוש מעיקרא דדינא תקנוהו על הכוס, משא"כ הבדלה מצינו בגמ' (ברכות ל"ג א) שכשהענו תקנוהו בתפילה וכשחזרו והעשירו תקנוהו על הכוס. ואכן בספרי גדולי הדורות מצינו רבים שהתירו ונהגו לכתחילה להבדיל על שיכר (בירה לבנה או שחורה), אם חביב או נוח להם משקה זה יותר מן היין, ואפילו יין מצוי בביתם, והגם שלענין קידוש לא התירו הדבר כשמצוי יין.

אמנם, אם כי המקיל יש לו על מי לסמוך, וכאמור, למעשה ראוי מאד שלא להקל בכך, אלא להבדיל רק על יין (או מיין ענבים), ואפילו במוצאי פסח, כי בזמננו שהיין מצוי בכל אתר ואתר סבירא להו לכמה מגדולי הפוסקים שאין כלל דין 'חמר מדינה' על כל שאר משקה, חשובים ונפוצים כמה שיהיו, ואפילו חביבים עליו מאד, וזאת זולת ההידור הגדול וההפלגה של חז"ל בגודל המצוה להבדיל על יין בדווקא, וגם על פי תורת הקבלה הדבר נחוץ ביותר.

ואפילו לא יוכל לשתות הכוס בעצמו, ואפילו לא טעימה בעלמא, עדיף שיבדיל על יין ויתנהו לאחר (היוצא ממנו ידי חובתו) לשתותו, ולא יבדיל על שאר משקין חמר מדינה. ובשעת הדחק כשאין מי שישתה היין, ואין באפשרותו לשתות בעצמו היין, מחמת ששונאו או מזיקו, או כשאין בידו להשיג יין להבדלה, או אלו אשר מסורת בידם לסמוך על המקילין הנ"ל, רשאים להבדיל על 'חמר מדינה', ויעדיפו לקחת משקה לפי הסדר דלהלן: א. שיכר (בירה לבנה או שחורה) או יי"ש וליקר לסוגיו. ב. תה או קפה ממותק. ג. מיצי פירות טבעיים לסוגיהן. ד. כוס חלב. ולענין שאר משקין הנפוצים כהיום, שעיקרן מים עם תערובת צבע מאכל וסוכר וכדו', הרי זה בכלל משהו קווא"ס ובארש"ט אשר דן עליהם המשנ"ב הכא (סק"י), והכרעת הפוסקים שאין להבדיל עליהם, דלא כהחיי אדם. ועל הפת אין להבדיל בכל ענין, אפילו כשאין לו שום משקה אחר, זולת כשחל יום טוב במוצ"ש, אגב שמקדש על הפת יכול גם להבדיל עליו, כשאין לו יין.

האם יוצאים בהבדלה שבבית הכנסת

אפי' שמעו כל בני הבית הבדלה בבהכ"נ, אם נתכונו שלא לצאת מבדילים בבית. וכתב הפרי מגדים, שכ"ש אם יש אחד מבני הבית אפילו קטן שהגיע לחינוך שלא שמע עדיין הבדלה, יוכל להבדיל בשבילו אף שהוא בעצמו יצא כבר ידי חובת הבדלה בבהכ"נ, כגון שנתכוין לצאת. וכתב הלבוש דהאידנא מסתמא מתכוין כל אחד מבני הבית שלא לצאת בהבדלה שמבדילין בבהכ"נ שסומכין על הבדלה שבבית והו"ל כלא הבדילו כלל ולא נפיק בה. ת"ח אין סומכין על ההבדלה שבבהכ"נ ומבדילין בביתם כדי שיוכלו להוציא ב"ב [מ"א בשם סמ"ע] וכן ראוי לכל אדם לנהוג. כתב המ"א אם נתכוין לצאת בברכת הבדלה, אף על פי שלא נתכוין לברכת פה"ג, מ"מ יצא ידי הבדלה דברכת המבדיל הוא העיקר, אלא דאסור לטעום מהיין אא"כ יברך פה"ג.

שמע הבדלה על תנאי

וכבר דנו גדולי האחרונים בשאלה המצויה מאד, האם רשאי אדם לשמוע הבדלה בתנאי, שאם בני ביתו עדיין לא שמעו הבדלה, מכוין הוא שלא לצאת, ואם כבר שמעו בני ביתו הבדלה, אזי מכוין עתה לצאת ידי חובתו. ולמעשה מסקנת רבים מהפוסקים שמועיל לחשוב תנאי כזה, כן הכריעו להקל לנידון דידן לענין הבדלה בשו"ת שואל ומשיב מהדר"ד ח"ג סי' קכ"ז, ברכת הבית שער מ"ז סעי' ה', שו"ת מחזה אברהם סי' ל"ד, ובשש"כ פ"ס הערה ל"ח. אמנם יש לציין שלענין ברכת הבשמים והנר, כיון שהריח ונהנה מהאור בהבדלתו הראשונה, לכו"ע יצא בהם ידי חובתו, ואפילו אם בברכת ההבדלה לא יצא, וכשיבדיל שוב בביתו לכתחילה יתן לשומעים לברך לעצמם.

אך כשאין צורך כל כך נכון שלא לעשות תנאי זה, ואם בכוונתו לאכול ולשתות לאחר ההבדלה ששומע, ודאי שיש לו לימנע מלעשות תנאי, כי על הצד שהוא עדיין לפני שהבדיל, אינו מותר באכילה ושתיה.